

FRANS VERHAGEN

GESCHIEDENIS
VAN DE
VERENIGDE
STATEN

Boom – Amsterdam

Afbeelding omslag Vlag van Amerika,
© Adobe Stock / harlowbutler
Vormgeving Bas Smidt

© 2026 Frans Verhagen

Dit boek is eerder verschenen onder

ISBN 978 90 5875 814 9

Eerste druk, 2017

Tweede druk, 2018

en onder ISBN 978 90 2444 125 9

Derde, uitgebreide druk, 2021

Vierde, uitgebreide druk, 2023

Vijfde, uitgebreide druk, 2026

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever
without the written permission of the publisher.*

ISBN 978 90 2447 630 5 / NUR 680

www.boom.nl

'The past is never dead. It's not even past.'
William Faulkner in *Requiem for a Nun*

INHOUD

Voorwoord	16
-----------------	----

HOOFDSTUK 1

1612-1750 DE EXPLORATIE VAN EEN CONTINENT	19
--	-----------

Heidense en barbaarse landen	20
De zuidelijke kolonies	23
De eerste slaven	25
De noordelijke kolonies	26
Een grote migratie	29
Nieuwe nederzettingen	32
Hout, vis en zout	34
Fransen en Hollanders	37
De Carolina's	40
Een rijk land	44
Verwijdering tussen Engeland en Amerika	45
Geen slecht leven	48

De Pilgrim Fathers 22 | *Pocahontas* 27 | *De heksengerichten in Salem* 31 | *Nieuw-Nederland* 38 | *De slavenhandel* 42 | *Great awakening* 47

HOOFDSTUK 2

1751-1786 ONAFHANKELIJKHEID 51

Hoge kosten voor de Engelsen	54
Handelsnetwerk met Afrika	55
Aanstootgevende wetgeving	59
Georganiseerde tegenstand	61
Groeiende saamhorigheid	64
Thee in de haven van Boston	68
First Continental Congress	69
Massachusetts in opstand	72
Vrijheid of de dood	73
Battle of Bunker Hill	75
Second Continental Congress	77
Jeffersons Onafhankelijkheidsverklaring	79
Meer inhaalactie dan revolutie	84
Dertien grondwetten	86
De chaos van een oorlog	87
De vrede van Parijs	90
Northwest Ordinance	92
Madison ontmoet Hamilton	93
De conventie in Philadelphia	96
Take it or leave it	99

De missies in Californië 53 | De wereld van de Founding Fathers 58 | Benjamin Franklin 62 | John Adams in Amsterdam 67 | Het Romeinse voorbeeld 71 | Jefferson en slavernij 76 | Northwest Ordinance 80 | De Cumberland Gap 83 | De Federalist Papers 88 | De Republiek der Nederlanden als voorbeeld 94

HOOFDSTUK 3

1788-1828 EEN NIEUWE REPUBLIEK 101

Jefferson versus Hamilton	104
Impliciete bevoegdheden	107
Advies en instemming	109
Een omstreden verdrag	111
Slavernij als moreel probleem	115
Oorlogsdreiging	117
Een derde revolutie	121

Oorlog met Tripoli	124
De oorlog van 1812	127
Banken en de federale overheid	130
Goede gevoelens en een economische crisis	132
De omslag van lokaal naar landelijk	136
Jackson betreedt het toneel	142

Pierre L'Enfant en Washington DC 103 | Eli Whitney en de cotton gin 108 | John Marshall 113 | De Lewis and Clark Expedition 118 | Het Erie Canal 123 | De mormonen 129 | Tocqueville en de Amerikaanse democratie 134 | Eerste vrouwenbeweging: Seneca Falls 137 | Harriet Tubman en de Underground Railroad 140

HOOFDSTUK 4

1829-1860 REVOLUTIONAIRE VERANDERINGEN 144

Het leven aan de frontier	147
De nullificatiecrisis	149
De oorlog tegen de bank	153
Economische crisis en de Trail of Tears	155
Opnieuw Texas	159
Een stroom van immigranten	163
Het Compromis van 1850	166
Het Supreme Court ontsteekt de lont	169
Begin van de Burgeroorlog	172

Manifest destiny 146 | De erfenis van Andrew Jackson 151 | Blokhutcampagnes 157 | Hollanders in Amerika 160 | John Calhoun, ideoloog van het Zuiden 164 | Lincoln-Douglasdebatten 168 | De raid op Harpers Ferry 171

HOOFDSTUK 5

1861-1900 BURGEROORLOG, RECONSTRUCTIE EN POPULISME 174

De aanval op Fort Sumter	175
Confederale structuur van het Zuiden	179
Grootmoedigheid en flexibiliteit	181
Reconstructie	183
Het Congres tegen president Johnson	186
Nieuwe economische orde	188

Mijnwerkers, veehouders, boeren en spoorwegen	192
Gemarginaliseerde indianen	194
Nietsdoen als beleid	198
Angst, terreur en gestolen verkiezingen	200
Het invoeren van de segregatie	202
Immigratiegolven	204
De corrumpering van de politiek	208
De depressie van 1893	210
Kruis van goud	214
Urbanisering	218
Tegenstelling Noord en Zuid	219
Opgepoetste variant van manifest destiny	221
Oorlog met Spanje	223

Lincolns Emancipatieverklaring 177 | Lincolns Gettysburg Address 180 | Homestead Act 185 | Instelling van de tijdzones 190 | Van krantenjongen tot miljonair 196 | Prikkel-draad 201 | Robber barons 206 | How the Other Half Lives 212 | De nieuwe immigranten van de jaren negentig 217 | Het Vrijheidsbeeld 222

HOOFDSTUK 6

1901-1932 ENTREE OP HET WERELDTONEEL	226
Progressive Movement	227
Radicaal progressief	230
Segregatie en migratie	234
Buitenlands beleid	236
William Tafts onmogelijke rol	239
Van oude en nieuwe immigranten	241
Waterval aan wetgeving	244
Een te belangrijk land	246
Snel opschalen	250
Overtuigd van eigen gelijk	251
De roaring twenties	255
Rust in de tent	258
Niet meer dan nodig was	261
Een Republiekin met sociale instincten	265
Crash en depressie	267
Onmogelijke oplossingen	272

Amerika als smeltkroes 229 | Natuurbescherming 233 | De Triangle-brand 238 | Het ontbreken van socialisme in de vs 243 | De Red Scare 248 | Drooglegging 254 | Sacco en Vanzetti 259 | De humor van Calvin Coolidge 263 | De Grote Migratie: zwarten trekken noordwaarts 268 | Het apenproces | 271

HOOFDSTUK 7

1933-1960 VAN DEPRESSIE NAAR AMERICAN CENTURY 275

Alfabetsoep	277
Drie fasen van de New Deal	281
Presidentieel buitenlands beleid	285
Kritiek op de New Deal	286
Cash-and-carry	289
Vier vrijheden	291
Pearl Harbor als boemerang	294
Arsenaal van de democratie	297
De internering van Japanse Amerikanen	299
De oorlog in Europa	301
Eiland springen in de Stille Oceaan	303
Een comeback van internationalisme	304
Beleid op de tast	308
Onbaatzuchtig idealisme	311
De moraliteit van Hiroshima	313
Visionaire wetgeving	316
Industriële onrust	317
Een ijzeren gordijn	319
Trumandoctrine	322
Marshallhulp	323
Trumans verrassende overwinning	326
Collectieve paranoia	329
Oorlog in Korea	331
Morele urgentie als missie	334
Politieman van de wereld	338
Nucleaire drieslag	340
Jaren vijftig	342
Het probleem dat niet wilde verdwijnen	344
Het Supreme Court spreekt zich uit	347
Militair-industrieel complex	349

Golfspelende president	352
Verkiezingen van 1960	354

Huey Long, populist uit Louisiana 278 | Oakies: vluchtelingen uit Oklahoma 284 | Pearl Harbor 292 | Rosie the riveter 296 | Jalta 300 | De GI Bill of Rights 305 | Hiroshima 310 | Segregatie: een Amerikaans dilemma 315 | Hoe suburbs Amerika veroverden 330 | Interstate Highway System 337 | Airconditioner 341 | De spoetnik 346 | Elvis de Pelvis 350

HOOFDSTUK 8

1961-1980 DE SIXTIES EN HUN NAWEEËN 356

Roekeloos gedrag	357
Eerste Cubacrisis	360
Burgerrechten en de moord op Kennedy	362
Johnson verbaast de natie	366
De Great Society	368
Burgerrechtenwetgeving	369
De vlucht naar de suburbs	372
Studentenbeweging	376
De Sun Belt	379
De escalatie in Vietnam	381
De vredeskandidaat	385
Nixons doorzettingsvermogen	389
Strategische visie	390
Een nieuw Chinabeleid	391
Uitbreiding van de overheid	395
De herverkiezingscampagne van 1972	396
Fords nachtmerries	399
De commissie-Church	402
Stagnatie, inflatie en werkloosheid	403
Onmacht en frustratie	405
Mensenrechten	407
Haardvuur en een wollen trui	410

Cubacrisis 358 | De race naar de maan 364 | Camp David 370 | Counterculture 374 | Woodstock: drie dagen van vrede & muziek 378 | Pentagon Papers 383 | Milieubeleid 387 | Watergate 392 | De Walmartrevolutie 400 | De opkomst van christelijk rechts 404 | De twee Steves 409

HOOFDSTUK 9

1981-2023 POLARISATIE EN STAGNATIE	412
Onbezorgd leiderschap	413
Belastingopstand	415
Evil empire	418
Voorkeur voor rechtse dictators	421
Digitale revolutie	422
Tweede termijn	424
Iran-Contraschandaal	427
De heiligverklaring van Ronald Reagan	429
Gebrek aan visie	431
Goede contacten met Gorbatsjov	432
De Golfoorlog	435
Babyboomers aan het bewind	438
Republikeinse winst	439
De nieuwe economie	442
Op zoek naar een visie	444
Het Lewinsky-schandaal	445
Magere oogst	447
De aanval op Amerika	449
Oorlog in Irak	451
Strategische blunder	455
Vleugellamme regering	456
De crash van 2008	459
Een bruggenbouwer loopt vast	461
Obamacare	463
De oorlog tegen IS	466
Openingen naar Iran en Cuba	467
Ontevreden kiezers	468
Make America Great Again	473
Een 'Amerikaans bloedblad'	477
Voor wat hoort wat	481
Democraten winnen het Huis terug	485
De coronacrisis	487
Grimmige sfeer	489
I Won the Election	490
Ambitieuze start	497
Buitenlandbeleid na Trump	503

De rode golf die een rimpeltje bleek	506
Buitenlandbeleid in de tweede helft van de regering-Biden	508
Trumps comeback	511
Trumps tweede termijn	514
Ontmanteling van de overheid	516
Het einde van een tijdperk	518
Immigratie	523
Republikeins industriebeleid	525
Buitenlandbeleid onder Trump	527
Midden-Oosten	531
Democratie onder druk	534

Het Vietnam Memorial 416 | Star Wars 420 | Iran-Contraschandaal 425 | Casino's in reservaten 430 | Monica Lewinsky 436 | Overvolle gevangenissen 440 | 9/11: echo's van Pearl Harbor 448 | Orkaan Katrina 454 | De Grote Recessie 458 | Het Supreme Court en Citizens United 462 | Sociale media 465 | Verslaafd aan wapens 469 | Fox News 472 | De crisis in de Amerikaanse gezondheidszorg 476 | Black Lives Matter 482 | De bestorming van het Capitool 492 | Het Supreme Court en abortus 500 | De val van Joe Biden 510 | Inkomensongelijkheid 520 | Unitary executive 530 | De Epstein files 535

EPILOOG 539

Amerikaanse identiteit	541
Een gemankeerd kiessysteem	543
Checks and balances	545
Een samenleving met problemen	547
Overgangsstadium	550

Presidenten	551
Boekenessay	555
Dankwoord	567
Illustratieverantwoording	569
Namenregister	573

VOORWOORD BIJ DE VIJFDE, UITGEBREIDE EDITIE

De 250ste verjaardag van de Verenigde Staten, gecombineerd met de historische ontwikkelingen in het land sinds de verkiezing, de nederlaag en opnieuw de verkiezing van Donald Trump nodigen uit tot reflectie op de geschiedenis van de jarige. Hoe passen de gebeurtenissen in dit lustrumjaar in de loop van die geschiedenis? Zien we een lijn van continuïteit of is er sprake van een fundamentele breuk?

De grootste valkuil bij het schrijven van zo'n geschiedenis is, zo schreef ik bij de eerste druk van dit boek aan de vooravond van de eerste ronde Trump, de gang daarvan vanzelfsprekend of zelfs onvermijdelijk te achten. Alsof er van die eenzame kolonie in Virginia in 1607 één lange opwaartse lijn zou lopen naar de American Century, naar de Verenigde Staten als onbetwiste leider van de door het land zelf geïnstalleerde wereldorde. Het is verleidelijk, maar te gemakkelijk, om terugkijkend vanuit het heden allerlei gebeurtenissen en ontwikkelingen te zien als opmaat naar wat erop volgde. Alsof het een soort autonoom proces was.

We weten, of zouden moeten weten, dat niets in die geschiedenis vanzelfsprekend is, dat het allemaal heel anders had kunnen lopen met *God's country*, zoals nationalistische Amerikanen hun land graag noemen. De actualiteit van vandaag, zo laat deze vijfde druk van *Geschiedenis van de Verenigde Staten* zien, past heel goed in de ontwikkeling van het land. Als de vs één ding leert dan is het dat het heel goed is in het overwinnen van crisissituaties, ook – en misschien juist – als die door het land zelf veroorzaakt zijn. Laten we wel zijn, het is een wonder dat we één Verenigde Staten hebben op het Noord-Amerikaanse continent en dat we over het land praten in enkelvoud en niet als een

verzameling van staten. Al vlak na zijn onafhankelijkheid had het land uiteen kunnen vallen, en anders een eeuw later wel, in de Burgeroorlog. Van de crisis van 1893 tot de Grote Depressie, geconfronteerd met twee wereldoorlogen: Amerika wankelde soms, maar kwam altijd sterker uit de confrontatie dan het erin ging. Het ging niet vanzelf, de manier waarop was niet onomstreden. In retrospect verlichte geesten zoals Thomas Jefferson, Alexander Hamilton, Abraham Lincoln en Franklin Roosevelt waren controversieel in hun tijd, en vaak lang niet zo ruimdenkend of visionair als de geschiedenis hen heeft gemaakt. Maar zonder hen zou die er anders hebben uitgezien.

In deze *Geschiedenis* heb ik geprobeerd deze valkuilen te vermijden. Het is geen lineair verhaal, maar de lange lijnen van de geschiedenis zijn goed zichtbaar, meanderend en zigzaggend. Het is niet altijd een mooi verhaal. Een land dat tot slechts zestig jaar geleden zijn zwarte burgers behandelde als tweederangs Amerikanen, hun de rechten ontzegde die andere burgers wel hadden en weigerde hen te beschermen, ook dat is Amerika. Een immigratieland dat eens in de zoveel tijd in de contramine ging, zoals ook nu, in dit lustrumjaar, waarin op on-Amerikaanse wijze mensen worden opgepakt, en waar (opnieuw) een president racistische taal uitslaat. Het verhaal van Amerika is soms ronduit lelijk, maar wel altijd fascinerend, nooit saai en nooit voorspelbaar.

In de vele jaren jaar dat ik dit land bestudeer, heb ik geleerd om een balans te vinden tussen het vastleggen van wat de feiten zijn en hoe ze geïnterpreteerd kunnen worden – althans, dat hoop ik. Aan een simpele opsomming van de feiten heeft u weinig en zoals u zult lezen heb ik geen gebrek aan oordelen, observaties en vraagtekens. Ook heb ik me niet ingehouden bij het plaatsen van kanttekeningen of het geven van interpretaties. U hoeft het niet met mij eens te zijn. Zie het als een uitnodiging om mee te denken, verklaringen te vinden of uitgedaagd te worden door andersoortige meningen.

Dit boek kent een lange voorgeschiedenis en kreeg pas mettertijd de vorm van een volledige historie van de Verenigde Staten. Vrijwel al mijn journalistieke werk had direct of indirect met Amerika te maken. Soms schreef ik over ontwikkelingen als die geschiedenis zich ontrilde, tijdens mijn jaren als correspondent in Washington zelfs om de hoek van waar ik woonde. Soms schreef ik over een Amerika dicht bij huis: over de etnische gemeenschappen, over derde, vierde en verdere generaties immigranten, over de Chinees-Amerikaanse gemeenschap van mijn echtgenote. Soms over onderwerpen op grotere afstand, onderwerpen die ik altijd met een open blik probeerde te observeren. Mijn boeken plaatsen Amerika altijd in een historische context, vanuit de overtuiging dat je het land anders niet kunt begrijpen. Ik zou zelfs durven betogen dat wie de negentiende eeuw negeert en die geschiedenis ver weg

en oninteressant vindt – zoals sommige opiniemakers over Amerika – niet in staat is het land goed te begrijpen. Ik schreef over immigratie, over presidenten, over buitenlandse politiek en dook bij het schrijven van een biografie van Abraham Lincoln diep in het leven van een van de grootste Amerikanen. Ik schreef over de Pilgrim Fathers, over de Rooseveltts en de Kennedy's. Geleidelijk drong de uitdaging zich op om een volledige geschiedenis te schrijven.

De laatste grote Nederlandstalige geschiedenis van de Verenigde Staten was van de hand van J.W. Schulte Nordholt en kwam uit in 1985. Ik doe de grote Amerika-kenner geen onrecht als ik stel dat zijn boek gedateerd is. Dat geldt in nog veel sterkere mate voor Pressers Amerika, dat in 1949 zijn eerste en in 1976 zijn laatste druk beleefde. Er zijn talloze geschiedenissen van Amerikaanse hand, sommige heel goed, maar ik geloof dat de Europese blik, de Nederlandse blik, daar iets aan toevoegen. Ik verwijs naar het 'Boekenessay' achterin dit boek voor mijn bronnen en inspiratie.

Vaak wordt me gevraagd naar mijn visie op die Amerikaanse geschiedenis is, in de verwachting dat ik een totaalbeeld zou hebben waarin alles past. Dat heb ik niet. Ik denk dat het juist Amerika's eigenheid is én zijn charme, dat zo'n beeld niet goed te geven is. Voor mij wordt de geschiedenis van Amerika altijd gekenmerkt door de spanning tussen ideaal en werkelijkheid, ambitie en teleurstelling, oprechtheid en hypocrisie, Jefferson en Hamilton, Obama en Trump. Spanning, dat is het juiste woord. Amerika is een land met een januskop, met twee gezichten, twee kanten opkijkend, vaak zelfs tegelijkertijd. Een gekmakend onredelijk land, maar ook een fascinerend land waarvan ik houd, zij het niet onvoorwaardelijk.

Ik hoop dat deze geschiedenis van Amerika de lezer in staat stelt de lange lijn van de Amerikaanse ontwikkeling te zien en terugkerende elementen te herkennen, zodat de lezer het land geleidelijk aan beter zal begrijpen en de gebeurtenissen in perspectief kan plaatsen. Dit is een geschiedenis waarin de eerste verkiezing van Donald Trump tot president verrast en tegelijkertijd past in een langere ontwikkeling. Die zelfs de aanval op het Capitool en de verbluffende terugkeer van Trump als president en zijn overname van de Republikeinse Partij in een context plaatst. Zijn opkomst en zijn comeback kwamen niet uit de lucht vallen. Ik kan niet pretenderen dat ik fenomenen als de overname van Amerika door een deeltjes makende, grofgebekt en corrupt politiek genie kan verklaren, maar ik hoop de middelen aan te reiken om u, de lezer, in staat te stellen dat in elk geval te proberen. En daarmee misschien ook de verwachtingen van het Amerika anno 2026 in perspectief te plaatsen, te temperen of juist hooggespannen te laten zijn.

De eerste versie van dit boek eindigde met Trumps verkiezing in 2016. Ik schreef toen dat hij eerder een symptoom was dan de oorzaak van Amerika's problemen, en sprak de oprechte maar uiteindelijk ongerechtvaardigde hoop uit dat een fenomeen als Trump, gekozen zonder iets schuldig te zijn aan partijbonzen of geldschieters, mogelijk in staat zou zijn een aantal van die problemen aan te pakken. Ik verklaar me schuldig aan een soort van Amerikaanse droom: te denken dat er een politicus opstaat die alles door elkaar schudt, herordent en de aangekoekte ballast van die lange geschiedenis deels kan afschudden. Trump bleek die persoon niet te zijn.

Sterker nog, je kunt nu de vrees hebben dat Trumps ondermijning van de grondwettelijke orde, het bedreigen van Amerika's oudste bondgenootschap, de navy, en het sturen van troepen en gewapende federale agenten naar Democratische steden de inleiding zouden kunnen zijn van het einde van het Amerika zoals we dat hebben leren kennen sinds de Tweede Wereldoorlog. Maar het lag allemaal besloten in de toekomst. Dit is een geschiedenis voor mensen die willen weten wat er is gebeurd en waarom het zo gebeurd is. De gebeurtenissen zijn soms geheel voorspelbaar, soms verrassend, maar bijna altijd in te passen in een breed beeld van deze Verenigde Staten.

Dit boek eindigt in 2025, het eerste jaar van Donald Trumps tweede presidentschap. Dat jaar was al opwindend genoeg, maar het laat zich aanzien dat het jaar van de 250ste verjaardag van de Verenigde Staten, het jaar 2026, onaangenaam spannend gaat worden. Zouden al die lange lijnen van de Amerikaanse geschiedenis uiteindelijk kunnen leiden tot een Amerika dat we nauwelijks meer herkennen? Het beantwoorden van die vraag is niet aan de historicus. Ik hoop vooral dat u met dit boek in de hand de ontwikkelingen in de nabije toekomst een plek kunt geven in die geschiedenis.

Amsterdam, januari 2026

Praktische noten

Ik heb me een aantal vrijheden gepermitteerd om het lezen te vergemakkelijken. Ik schrijf vaak 'Engeland' als ik het in werkelijkheid heb over Groot-Brittannië, zoals ik vaak 'Amerika' gebruik wanneer Verenigde Staten misschien meer op zijn plaats zou zijn. Het grootste deel van directe citaten heb ik in het Nederlands vertaald behalve als termen of frasen algemeen bekend zijn geworden, zoals 'a date which will live in infamy', FDR's woorden na Pearl Harbor, of citaten uit de redevoeringen van Abraham Lincoln en William Jennings Bryan, die in een vertaling veel van hun kracht zouden verliezen.

HOOFDSTUK 1

DE EXPLORATIE VAN EEN CONTINENT 1612-1750

De geschiedenis van de Verenigde Staten, die dan natuurlijk nog niet als zodanig bestaan, begint als de eerste Europeanen zich permanent vestigen in Noord-Amerika. Wat er voor die tijd op dat continent plaatshad, is voor deze geschiedschrijving niet vreselijk relevant. Dit is geen geschiedenis van Noord-Amerika, maar een geschiedenis van de Verenigde Staten. Wat die eerste Europeanen aantreffen en hoe ze daarmee omgingen, is natuurlijk wel deel van dat verhaal.

Rond 1500 leefden op het huidige grondgebied van de Verenigde Staten en Canada waarschijnlijk zo'n 5 miljoen mensen, collectief indianen genoemd. Sommigen van hen woonden in permanente nederzettingen, anderen waren nomadisch, winter- en zomernederzettingen afwisselend. Deze oorspronkelijke bewoners zouden slachtoffers worden van de veroveringsdrang van de Europeanen, in eerste instantie door meegebrachte ziekten waartegen ze geen weerstand hadden. Geweld was altijd een belangrijk facet van het leven in Amerika. De indianen werden bruut opzijgeschoven of uitgemoord, en sla-vernij, de erfzonde waarmee de Verenigde Staten zouden opgroeien, was vrijwel onmiddellijk aanwezig. Ook onderling waren kolonisten geen doetjes. De samenleving die ontstond aan de rand van de beschaafde wereld was wreed en ongenadig.

Waarschijnlijk waren bewoners van IJsland en Scandinavië omstreeks 980 de eerste Europeanen die Noord-Amerika bereikten. Ze lieten nauwelijks sporen na. In de zestiende eeuw werden ze gevolgd door Spanjaarden, die vanuit Mexico en de Caribische eilanden noordwaarts trokken. In hun zoektocht naar goud kwamen zij zo ver als het huidige Kansas, maar het

bleef bij zoeken. De belangrijkste erfenis die ze achterlieten was het paard, waarvan de Noord-Amerikaanse variant tienduizend jaar tevoren was uitgestorven. De aanwezigheid van dit dier had de levens van de indianen fundamenteel veranderd. Nomadische stammen legden grotere afstanden af, ruiters konden effectiever jagen op bizonen, onderlinge gevechten werden destructiever.

Vergeleken met de Spanjaarden en de Portugezen waren de Engelsen, de Fransen en ook de Nederlanders laatkomers in het exploreren van de Atlantische Oceaan. In 1534 had de Franse zeevaarder Jacques Cartier overwinterd in het gebied van de St. Lawrence rivier, in het huidige Canada. Hij keerde terug in 1541, op zoek naar het goud en de diamanten die daar volgens de verhalen te vinden zouden zijn. De Fransen zetten ook kleine kolonies op in Florida, aan de zuidpunt van de huidige Verenigde Staten, en aan de rivier de Savannah in wat nu South Carolina heet. Ze werden verjaagd door de Spanjaarden, die vanuit het Caribisch gebied een veel gemakkelijker claim op het gebied konden leggen en houden. Zij stichtten in 1565 St. Augustine, het stadje in Florida dat geldt als de oudste permanente Europese nederzetting in de Verenigde Staten. De Fransen trokken zich terug tot de monding van de St. Lawrence, waar Samuel de Champlain in 1608 Québec stichtte, de eerste nederzetting in Nieuw-Frankrijk.

Natuurlijk waren ook de Engelsen geïnteresseerd in dit niet-geclaimde gebied. De Engelse zeevaarder John Cabot was in 1497 al eens langs Labrador gevaren, in het noordoosten van Canada. Een jaar later bezocht hij Nova Scotia. Ontdekkingsreizigers als Walter Raleigh en anderen hadden de kust al geëxploreerd. Het leverde enkel wat semipermanente vissersdorpen op. Aan het begin van de zeventiende eeuw komt de geschiedenis op gang die ons hier aangaat.

HEIDENSE EN BARBAARSE LANDEN

De Europeanen die van Amerika de Verenigde Staten zouden maken, bereikten het continent op drie punten. In het zuiden vestigden ze zich eerst op een eiland voor de kust van het huidige North Carolina, later op het vasteland van wat nu Virginia heet. In het noordoosten kwamen ze aan land waar nu de staat Massachusetts ligt. De verschillen tussen beide zouden grote gevolgen hebben voor de geschiedenis van Amerika.

Het derde punt van aankomst krijgt meestal minder aandacht: het zuidwesten. Rond 1630 bouwden franciscaanse missionarissen en Spaanse sol-

daten in het huidige New Mexico als missieposten vermomde forten. Hun opdracht was de Spaanse claim op het gebied te gronden en zo veel mogelijk lokale bewoners te dopen en in de missieposten aan het werk te zetten. Voor de Spaanse autoriteiten was dit missiebeleid een alternatief voor het sturen van kolonisten, die in deze marginale gebieden weinig te zoeken hadden. Veel later zouden de Spanjaarden ook aan de westkust missieposten opzetten.

Omdat deze westelijke nederzettingen pas betekenis krijgen aan het einde van de achttiende eeuw, richten we ons primair op de oostkust, ook al omdat de activiteiten van de Spanjaarden fundamenteel anders waren dan die van de Engelsen. Voor de Spanjaarden was het een kwestie van imperium: inboorlingen werden onderworpen, het Spaanse regime werd opgelegd en dat was dat. Het ging om macht en gezag, en zo mogelijk opbrengsten, het doel was niet om veel Spanjaarden over te brengen naar deze nieuwe gebieden. Daarentegen vestigden de Engelse kolonisten zich permanent. Ze creëerden een eigen domein met een levensstijl en organisatie gebaseerd op meegebrachte ideeën, die ze aanpasten aan de omstandigheden. Ze kwamen om te blijven.

In 1584 had de zeevaarder Walter Raleigh van koningin Elizabeth het recht gekregen de 'heidense en barbaarse landen' in de Nieuwe Wereld te koloniseren, voor zover die nog niet door andere naties waren opgeëist. Een poging een kolonie te vestigen op Roanoke Island, voor de kust van het huidige North Carolina, was in 1585 nog misgelopen omdat de kolonisten zodra ze konden terug waren gegaan. Twee jaar later probeerde Raleigh het opnieuw door er een groep af te zetten van ruim honderd kolonisten, onder wie zeventien vrouwen en elf kinderen. Door de oorlog met Spanje vertraagd, kon pas in 1590 een nieuwe expeditie het eiland bereiken. Ze troffen er een blijkbaar in grote haast verlaten kolonie aan. De 'lost colony' is deel geworden van de Amerikaanse ontstaansgeschiedenis. Waarschijnlijk werd de kolonie overvallen door lokale indianen, die de mannen doodden en de vrouwen en kinderen opnamen in hun stam.

De Engelsen gaven het niet op. Koning James I was erop gebrand kolonies te stichten zolang dat kon zonder conflicten te riskeren met Spanje en Frankrijk. De kolonies werden opgezet als door investeerders gesteunde privéondernemingen onder een 'charter' van de kroon. Deze vorm van ondernemen met aandeelhouders die gezamenlijk investeerden zonder hoofdelijke aansprakelijkheid voor het gehele risico was afgekeken van de Hollanders en hun Verenigde Oost-Indische Compagnie. De Virginia Company, genoemd naar de Virgin Queen, Elizabeth I, was opgezet door een groep Londense kooplieden en had in 1606 een overeenkomst gesloten met James I. De kroon bleef eigenaar van het gebied, in het charter stond als doel van de onderneming het

opbouwen van de Engelse handelsvloot, het opleiden van meer zeelui, het opsporen van waardevolle metalen, het stichten van een protestantse kolonie en het bekeren van de heidenen.

DE PILGRIM FATHERS

De Pilgrims waren Engelse calvinisten die aan het einde van de zestiende eeuw besloten dat hun nogal strikte manier van geloofsbeleving onverenigbaar was met de Church of England.

Op zoek naar geloofsvrijheid kwam een deel van hen terecht in Leiden, toen een stad van zo'n 25.000 inwoners met een bloeiende nijverheid. De congregatie voelde zich niet op haar gemak in de Nederlanden. De Hollandse moraal vonden ze te rekkelijk en ze waren bang dat die hun kinderen zou aantasten. Als

ze in Leiden zouden blijven, zouden ze geleidelijk aan verdwijnen, opgaan in het Hollandse calvinisme. Nieuwe leden kwamen niet, omdat het vooruitzicht op werk in Leiden slecht was. Ook bleek Holland weinig ontvankelijk voor hun zendingsdrang.

Er werd veel gepraat over Amerika als vestigingsplaats, maar berichten over mislukte kolonies, wilde inboorlingen en andere gevaren weerhielden hen. Ze waren bekend met de kolonie in Virginia, al moeten de verhalen

daarover ook niet erg optimistisch geweest zijn. Bovendien vreesden ze dat ze in die omgeving toch nog in de greep van Engeland zouden blijven. Ze vonden een alternatief door rechten te verwerven op een groot gebied aan de monding van de Hudson, waar ze zich relatief geïsoleerd konden vestigen.

Een klein deel van de congregatie, de jongste en sterkste leden, vertrok in juli 1620 met de *Speedwell* uit Delfshaven. In Southampton bundelden ze hun krachten met de opvarenden van

de *Mayflower*, waarop voornamelijk kolonisten voeren die de investeerders in het project ingebracht hadden. Ze vertrokken op 5 augustus 1620. De *Speedwell* bleek te lekken en werd verkocht. Van de 120 passagiers van beide schepen mochten er 102 mee met de *Mayflower*, de helft van hen afkomstig uit Leiden. Na een miserabele overtocht bereikten ze op 9 november 1620 het Amerikaanse continent. Pas veel later werden de Pilgrims ook Pilgrim Fathers genoemd.

DE ZUIDELIJKE KOLONIES

Namens de Virginia Company vertrokken in december 1606 drie schepen. Ze kwamen op 26 april 1607 aan in de baai van de Chesapeake met 105 overlevenden aan boord; 39 opvarenden waren op zee gestorven. Om aan Spaanse ogen te ontsnappen voeren ze een flink stuk de rivier op en zetten op 13 mei een kampement op dat ze Jamestown noemden, naar de koning. Het was niet de ideale plek om je te vestigen. Het was er drassig, een broedplaats voor malariamuggen. De kolonisten werden ziek van het brakke water in de ondiepe bronnen die ze gebruikten. Als de rivier laag stond, werd het afval van de nederzetting niet afgevoerd, met tyfus en dysenterie als gevolg. Een klein jaar later waren er nog maar 38 kolonisten over.

Ze deden werkelijk alles fout. Deze pioniers waren goudzoekers met beperkte kennis van landbouw. Ze legden geen wintervoorraad aan, met desastreuze gevolgen. Door aanvullingen uit Engeland telde de kolonie in december 1609 toch nog 220 zielen, maar na opnieuw een winter van hongersnood waren er in de lente nog maar 60 kolonisten over. Ze kozen eieren voor hun geld en besloten in juni 1610 terug te varen naar Engeland. Op de valreep, net voor ze de oceaan bereikten, kwamen hun drie schepen tegemoet met verse kolonisten. Gezamenlijk probeerden ze het nog een keer, nu met meer succes. Tegen 1616 had de Virginia Company meer dan 1700 mensen naar haar kolonie overgebracht en het voor die tijd aanzienlijke bedrag van 50.000 pond ge-